

Kleine kinderen
Grote
Kansen

Wifi: congres
Paswoord: laptop!internet

Aan de slag met data voor grote onderwijskansen

Dr. Roos van Gasse (UAntwerpen) &
dr. Carolien Frijns (UGent)

Een sterk beleid

“Hier ligt de lat hoog. Niet aan de ingang van de school, wel aan de uitgang. Iedereen is **welkom**, altijd. Toch blijft niemand zitten en komt iedereen in zijn of haar eigen leeftijdsgroep terecht. Wanneer nodig wordt de begeleiding individueel uitgewerkt. Hierbij staat ieders **welbevinden** centraal.

Het team meet **resultaten** maar bekijkt vooral de groei van leerlingen. Dit in de eerste plaats om het eigen handelen te evalueren en bij te sturen. Zo gaat het telkens weer op zoek naar de beste **ondersteuning**, de beste begeleiding. Het team focust op de toekomst, helpt keuzes maken en bereidt duurzaam voor op het vervolgonderwijs en een zinvolle rol in de maatschappij.” ([schoolreglement De Wereldreiziger, Antwerpen](#))

6. Iedereen welkom

Basisschool
De Wereldreiziger
(Antwerpen)

De school

De Wereldreiziger heeft zijn naam niet gestolen. Vorig schooljaar telde de school 58 nationaliteiten en 66 talen onder 405 kinderen – een record in Vlaanderen. Ze was altijd al een plaats van aankomst. Oorlogsvluchtelingen, arbeidsmigranten, gezinsherenigers: de klassen stroomden jaar na jaar vol anderstalige nieuwkomers. Een uitdaging voor de leerkrachten, die elk afzonderlijk en zonder veel ondersteuning hun eigen pedagogische en didactische methodes ontwikkelden. Met de komst van voormalig kleuterleider Dirk Bicker als directeur begon het team aan een ambitieus veranderingstraject. Resultaat: zelfs buitenlandse experts hebben De Wereldreiziger als proeftuin voor superdivers onderwijs ontdekt.

Het concept

Een van de bijzonderheden: nieuwe kleuters en leerlingen zijn altijd welkom. Met of zonder verbijfsvergunning en ook na de teldag in februari, wanneer hun komst geen gesubsidieerde lesuren meer genereert. Nieuwkomers belanden altijd bij leeftijdgenoten. 'Een 11-jarige zet je niet in een eerste leerjaar', zegt Bicker. 'ook al is hij analfeet of volstrekt Nederlandsonkundig. Onder leeftijdgenoten zal hij zich veel beter in zijn vel voelen – en bijgevolg ook meer van zijn leerachterstand inlopen'.

Vanwege de complexiteit van de klassen koos de school ervoor om miniteams te vormen: drie leerkrachten voor twee klassen per leerjaar. 'Een

Zelfs buitenlandse experts hebben De Wereldreiziger als proeftuin voor superdivers onderwijs ontdekt.

leerkracht kan in zijn eentje nooit twaalf verschillende beheersingsniveaus wiskunde aan', zegt Bicker. 'Maar als drie leerkrachten elk vier niveaus in de vingers hebben, lukte dat wel.' Cruciaal in de aanpak zijn twee borden. Het eerste, voor de per vak wisselende groepsindeling, wordt beheerd door de drie leerkrachten. Het tweede, het Planbord, wordt door de leerlingen zelf bijgehouden en toont per vak wie zich op welk beheersingsniveau bevindt en in welke mate er zelfstandig kan worden gewerkt.

Het resultaat

Bij De Wereldreiziger wordt er niet gedoubleerd, de school huldigt het STAM-principe: Samen Tot Aan de Meet. Voor 65 à 70 procent van de leerlingen ligt aan de andere kant van die meet een aso-richting. Veel van dat succes is te danken aan de grote zorg voor welbevinden. Ondanks de schrijnende kansarmoede waarin ze vaak opgroeien, krijgen de leerlingen geen tweederangsgevoel. De school straalt hoge verwachtingen uit en er wordt niet op buitenschoolse uitstap-

Het panel oordeelt

★★★★★

Een voorbeeld van hoe het moet. De Wereldreiziger plaatst het welzijn van het kind echt centraal. De directeur, de leerkrachten, de zorgcoördinator, iedereen doet zijn best om leerlingen op alle mogelijke manieren te ondersteunen. Gecombineerd met de hoge verwachtingen leidt dat tot meer gelijkheid in het onderwijs. Mooi is dat leerlingen niet blijven zitten, een principe dat overigens in alle Finse scholen geldt. Ook daarom verdient dit model navolging. De bespaarde middelen kunnen geïnvesteerd worden in extra zorg voor leerlingen. Een minpuntje is de afhankelijkheid van mecenaat.

pen bezuinigd, met dank aan een indrukwekkend netwerk van mecenassen. Bij welbevinden hoort ook respect voor culturele eigenheid. Pools of Arabisch op de speelplaats? 'Geen probleem', zegt Bicker. 'Nederlands is sowieso de omgangstaal, precies vanwege de superdiversiteit.'

De opdracht stopt niet bij de schoolpoort. Doorverwijzen naar voedselbanken of publieke douches, het regelen van betaalbare vrijetijdsbesteding: de zorgcoördinator heeft er de handen mee vol. Bij oudercontacten staat een batterij tolken klaar, Roemeens, Berbers of Pasjtoe vormen geen probleem. 'We halen een aanwezigheidscore van meer dan 85 procent', zegt Bicker tevreden. 'Door ouders maximaal te betrekken, versterken we hun gevoel voor eigenwaarde, wat onrechtstreeks afstraalt op het welbevinden van de kinderen. Twee keer winst.' (ER)

Hoe pakt de school dat aan?

- Leerresultaten monitoren in functie van onderwijsontwikkeling
- Minitteams van leraren per leerjaar
- Grote inzet op
 - Welbevinden van leerlingen
 - Hoge verwachtingen t.o.v. leerprestaties van leerlingen
- Samen tot aan de meet

**Aan de slag met data voor grote
onderwijskansen, hoe doe je dat?**

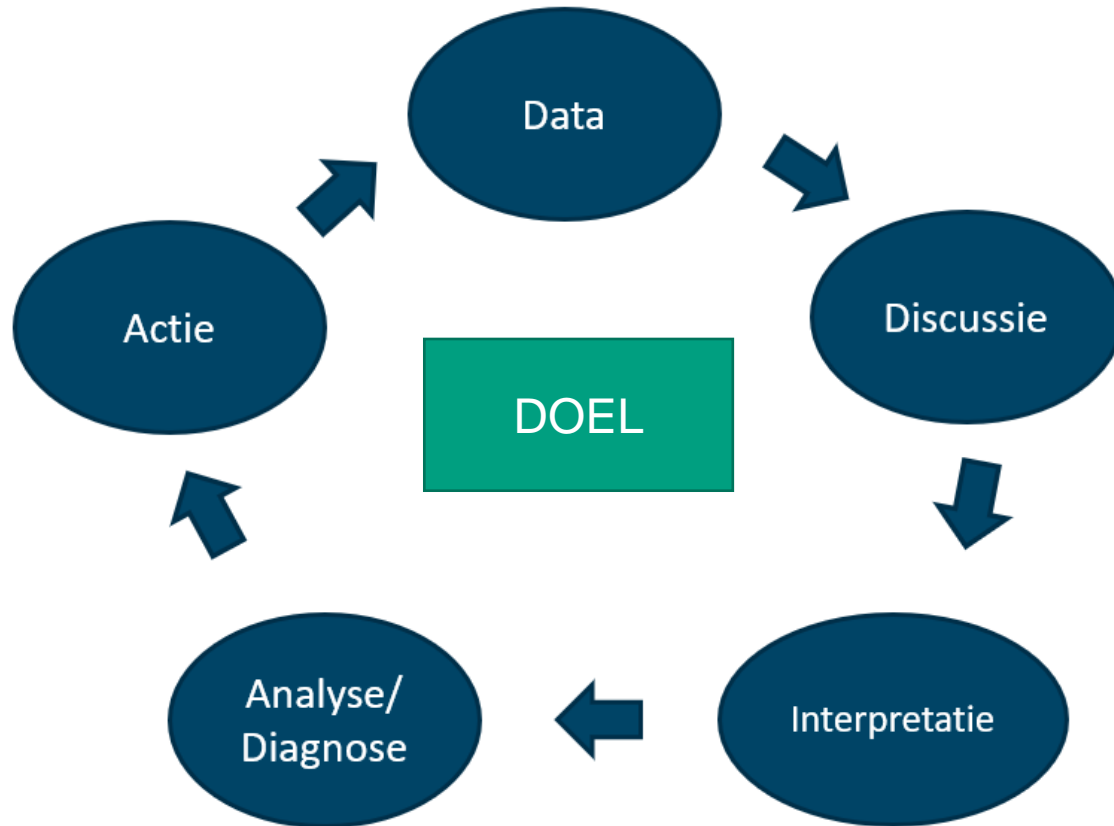

Datagebruik

Taalbeleid

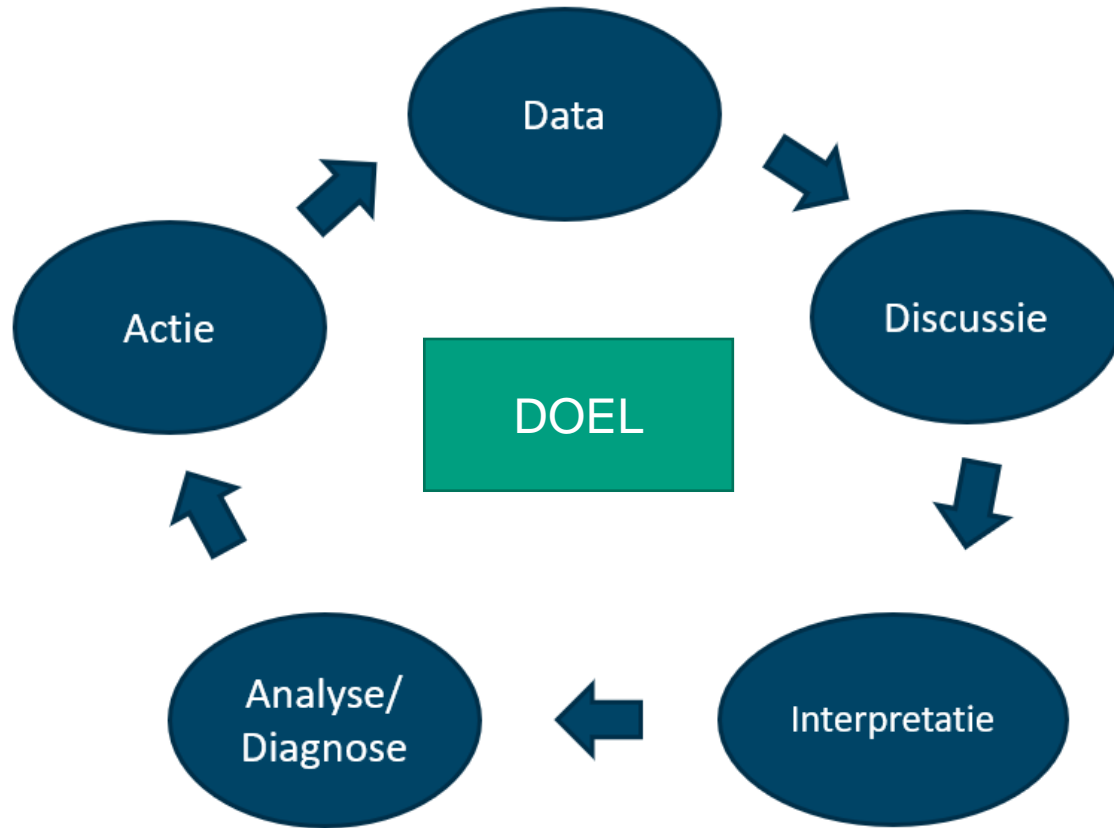
Drie
hefbomen

Datagebruik

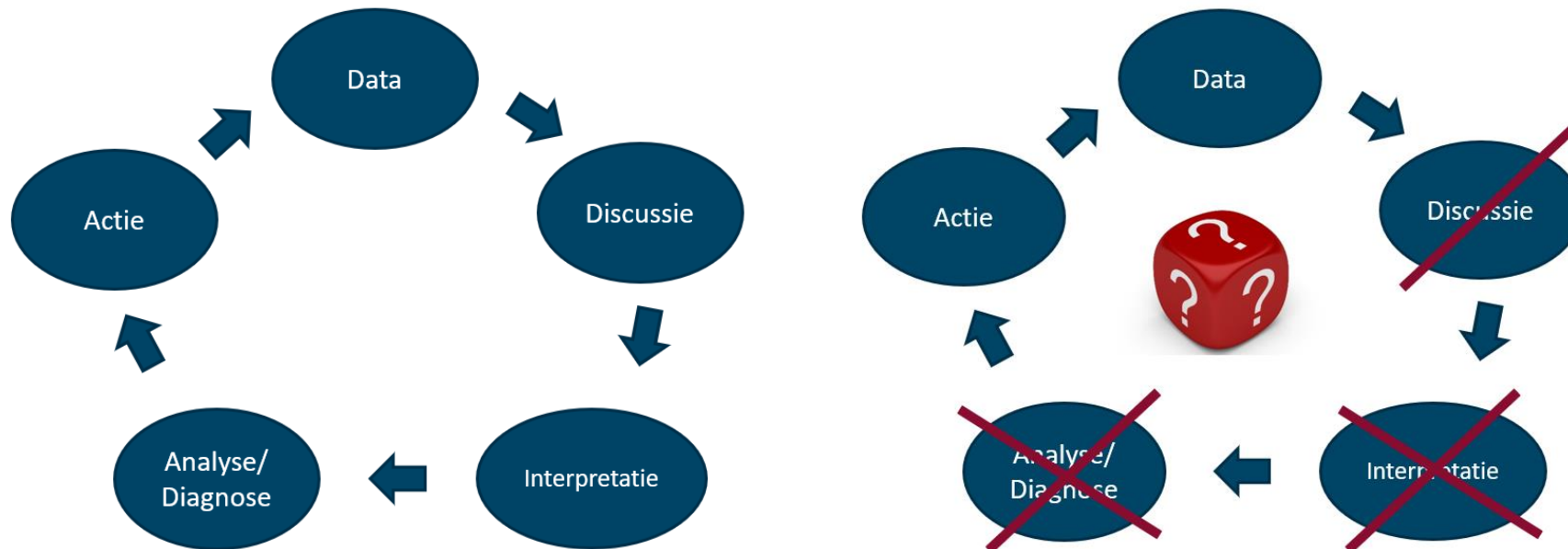
- Doel voorop stellen
- Data verzamelen / raadplegen
- Data bediscussiëren en interpreteren
- Oorzaken bedenken en toetsen
- Actie ondernemen en evalueren

Wat is datagebruik NIET?

- Informatie de doelen laten lei/ijden
- Een 'quick fix'
- Inspelen op ALLE informatie die binnenkomt

Leer het proces waarderen

Leer het proces waarderen

Meerwaarde van 'struikel'processen:

- Gezamenlijke doelgerichtheid
- Samenwerking
- Diepgaande reflectie
- Professionaliteit
- ...

Datagebruik

Taalbeleid

Drie
hefbomen

Waarom denk jij bij 'taalbeleid?'

‘Ik moet wel zeggen dat, toen ik het woord *taalbeleid* las, ik in eerste instantie top-down dacht. Beleid leek mij iets voor directies of hogerhand die bepalen wat taalbeleid inhoudt. Maar bij de eerste les werden mijn vermoedens onmiddellijk weggespoeld. Wat was ik blij om te horen dat het ging over het uitwerken van **effectieve taken** in het **taalonderwijs** dat we geven op school. Over **visies** in onderwijs en hoe we kijken naar het leren van taal in onze schoolcontext.’ (leraar)

(Frijns, 2019, p. 135)

De twee dimensies van een goed talenbeleid

Welke aanpak kies jij?

De begripdend leesresultaten van school De Vlieger vallen tegen. De school heeft heel wat meertalige leerlingen die het thuis niet zo breed hebben. Alle leraren brengen ideeën in hoe het begripdend leesonderwijs beter kan. Het team zou kunnen werken met het woord van de dag, strategieënposters en extra boeken in de klas. Twee jaar later zijn de resultaten echter nog altijd tegenvallend. Tijdens de koffiepauze wisselen de schoolteamleden ideeën uit. Op welk plan zou jij inzetten?

- a) De school gaat het best op zoek naar materialen en probeert het best een nieuwe methode uit.
- b) De school raadpleegt het best literatuur om uit te zoeken wat er anders kan in de klas.
- c) De school stelt een werkgroep samen om een talenbeleidsplan uit te schrijven.
- d) De school zoekt uit wat het team en individuele leraren nodig hebben om een talenbeleid te ontwikkelen

Talenbeleid: 4 types

taalonderwijs

- 1) Papieren talenbeleid
- 2) Spooktalenbeleid
- 3) Willekeurig talenbeleid
- 4) Strategisch talenbeleid

(Vanbuel, 2021; Van den Branden & Vanbuel, 2023)

Datagebruik

Taalbeleid

Drie
hefbomen

Hoe ga je aan de slag?

Hefboom 1: Begin klein. **Focus** gericht op een bepaalde doelstelling (bijvoorbeeld begrijpend leesonderwijs) binnen je talenbeleid. Die focus vormt je prioriteit.

Hefboom 2: Formuleer deze doelstelling **samen**. Krachtig kan zijn te vertrekken vanuit aannames over de school en deze samen te onderzoeken. Zo is er draagvlak voor de focus.

Hefboom 3: Zet je team **doordacht** in. Zorg voor gedeelde verantwoordelijkheden en bundel verschillende perspectieven. Dat biedt de meeste kans op een (leer)rijk traject!

